

VANUYTVEN (*Karel Alfons*), Apostolisch Vicaris (Geel, 25.4.1880 - Tongerlo, 17.3.1969).

Karel Alfons Vanuytven werd geboren te Geel op 25 april 1880. Na het beëindigen van zijn humaniorastudies in het Sint-Alloysiuscollege van zijn geboorteplaats, werd hij op 15 oktober 1898 ingekleed in de naburige norbertijnenabdij van Tongerlo en kreeg er de kloosternaam Amandus. Op 12 mei van datzelfde jaar 1898 hadden de norbertijnen van Tongerlo het missiewerk in de apostolische prefectuur van Uele aanvaard en waren de eerste missionarissen afgereisd naar dit uitgestrekte gebied gelegen in het stroomgebied van de Uele en de Itimbiri in de uiterste noordelijke en noordoostelijke hoek van Kongo. Amandus (Karel) Vanuytven bood zich voor het missiewerk aan. Op 15 oktober 1903 sprak hij zijn eeuwige kloostergeloften uit; op 28 december van datzelfde jaar werd hij priester gewijd en enkele maanden na zijn priesterwijding, op 10 maart 1904, vertrok hij naar Afrika. Na een kort verblijf op de missiepost van Ibembo werd hij naar de hoofdpост Amadi gezonden. In 1911 werd de jonge missionaris overgeplaatst naar Buta dat het belangrijkste missioneringscentrum van de prefectuur zou worden. Voor hij naar zijn nieuwe standplaats afreisde, vergezelde hij als aalmoezenier een militaire expeditie tegen sultan Sasa, die in opstand was gekomen tegen de Kongo-staat. In datzelfde jaar 1911 werd het uitgestrekte missiegebied van Uele door de Congregatie *de Propaganda Fide* opgedeeld in West-Uele, dat aan de norbertijnen van Tongerlo toevertrouwd bleef, en Oost-Uele dat aan de dominicanen werd afgestaan. Tijdens zijn verlof in België, in 1914, ging missionaris Vanuytven te Brussel cursussen van tropische geneeskunde volgen vooral met het oog op de bestrijding van de slaapziekte. Hier werd hij verrast door het uitbreken van de oorlog. Op 14 augustus 1914 voegde hij zich als aalmoezenier bij het Kongolees vrijwilligerskorps van kolonel Chaltin. Hij werd op 23 augustus te Namen krijgsgevangen gemaakt, maar kwam reeds op 23 oktober vrij. Uit hoofde van zijn medische opleiding wist hij in 1916 van de Duitse overheid een reispas te verkrijgen zodat hij het bezette België kon verlaten om na een lange reis via Nederland en Engeland opnieuw de missie van Uele te bereiken. Op weg naar Europa in 1921 ging hij in Egypte onderzoeken of Afrikaans vee in zijn missiegebied zou kunnen gedijen. Bij zijn terugkeer naar Uele nam hij vanuit Kartoem een aantal stuks vee van Egyptisch ras met enkele drijvers mee en legde de hele reis door Soedan te voet af.

Nadat apostolisch prefect Leo Derixx op 7 april 1923 om gezondheidsredenen zijn ontslag had ingediend, werd de prefectuur van West-Uele bij pauselijke breve van 15 april 1924 tot apostolisch vicariaat van Buta verheven. Amandus Vanuytven, die het bestuur van de vacante prefectuur had waargenomen, werd bij bul van 25 april 1924 titelvoerend bisschop van Megara en bij breve van 6 mei 1924 apostolisch vicaris van Buta benoemd. De bisschopswijding werd aan de nieuwe vicaris in Tongerlo toegediend op 2 november 1924 door de bisschop van Namen, Mgr. Thomas Ludovicus Heylen, die hem eertijds in de abdij had opgenomen. Op 10 maart 1926, korte tijd na het aantreden van apostolisch vicaris Vanuytven, werd het noordwestelijke gedeelte van het uitgestrekte vicariaat afgesplitst en als apostolische prefectuur Bondo toevertrouwd aan de kruisherren. Het vicariaat van Buta omvatte toen heel de strek ten zuiden van de Uelrivier met de posten van Ibembo, Buta, Likati, Zobia, Lolo en Moenge. Deze laatste twee posten werden, op hun beurt in 1937 afgescheiden en als apostolische prefectuur Lolo toevertrouwd aan de norbertijnen van Postel. Vanaf 1927 was bisschop Vanuytven lid van de „Commission pour la Protection des Indigènes” en had hij zitting in de provinciale en regionale „Commission du Fonds de Bien-Etre indigène”. In de schoot

van deze commissies was hij een van de meest invloedrijke medewerkers van de regering. Zijn inbreng berustte op een uitgebreide kennis van de inlandse problematiek en werd gewaardeerd om zijn trefzekere analyse en zijn realistische oplossingen.

Bisschop Vanuytven was een man van groot geloof. Hij was een persoonlijkheid die robuuste wilskracht uitstraalde, een rechtlijnige leidersfiguur met een groot hart. Gezegend met een ijzersterke gezondheid heeft hij gedurende 28 jaar met een helder doorzicht maar ook met strakke teugel de uitbouw van het vicariaat van Buta geleid in de geest van zijn wapenleuze: *Veritatem facientes in caritate*: de waarheid betrachten in liefde. Zijn aandacht ging in het bijzonder uit naar het onderricht en de opvoeding van de inheemse bevolking, zowel op geestelijk als op materieel gebied. Hij richtte het klein seminarie en de normaalschool op in Ibembo, een school voor landbouwmonitoren in Angodia, een afdeling voor de spoorwegbedienden in Aketi, vakscholen voor houtbewerking in Buta en Aketi. In 1938 stichtte hij in Likati de inlandse zustercongregatie van de Bamaria en in 1940 de inlandse broedercongregatie van de Banorberto. De eerste inheemse priester van het vicariaat werd gewijd in 1944. De stijlvolle stenen kerkgebouwen, de goed verzorgde missieposten, de zusterkloosters, de scholen en de ziekenhuizen, de werkplaatsen en de plantages, alles kwam tot stand onder het waakzame en alziende oog van de bisschop. Na 48 jaar missiewerk leek de tijd aangebroken om de leiding van het vicariaat aan een opvolger over te laten. Op 1 april 1952 diende bisschop Vanuytven via de apostolische delegaat P. Sigismondi te Leopoldville zijn ontslag in bij de Congregatie *de Propaganda Fide*. Dit ontslag werd door de paus tijdens de audiëntie van 1 mei daaropvolgend aanvaard en in een schrijven van 8 mei door de prefect van *de Propaganda Fide*, kardinaal Fumasoni Biondi, aan de betrokkene meegedeeld. Het afscheid van de missie viel hem zwaar en hij dacht er een ogenblik aan zich in Ibembo in de buurt van het seminarie terug te trekken. Maar toen dit niet wenselijk bleek, vertrok hij op 10 augustus 1952 onverwijld naar België waar hij zich in de abdij van Tongerlo vestigde.

Daags vóór het vertrek van bisschop Vanuytven maakte M. Vacssen, assistent van de Districtscommissaris van Buta, tijdens een afscheidshulde een balans op van 48 jaar werkzaamheid in het Uele-gebied. Men telde toen in het apostolisch vicariaat Buta 13 missieposten met 42 000 christenen, 7 500 doopleerlingen en 7 000 kinderen in de centrale scholen en bijna evenveel in de brousseschooltjes. De posten van Aketi (1926), Titule (1927), Balele (1932), Ngai (1934), Angodia (1935), Barisi (1937), Dingila (1947) en Ganga (1950) waren door bisschop Vanuytven gesticht. De missieposten werden op dat ogenblik bediend door ongeveer 50 norbertijnen, 5 inheemse priesters, 17 norbertijner lekebroeders, 15 broeders maristen, 22 Banoberto broeders, 70 Europese zusters, 20 inlandse Bamariazusters, en meer dan 100 lesgevers in de centrale scholen en 300 catechisten in de broussesekapellen.

Na zijn ontslag verbleef de voormalige apostolisch vicaris nog 17 jaar in de abdij van Tongerlo en maakte zich op velerlei gebied verdienstelijk. In 1958-1959 keerde hij voor een bezoek naar zijn vroegere werkterrein terug. Van 1962 tot 1965 maakte hij in Rome met een voorbeeldige stiptheid de vier zittingen van het Tweede Vaticaanse Concilie mee. Hij overleed in Tongerlo op 17 maart 1969 in de leeftijd van 88 jaar.

Eretieken: Commandeur in de Kroonorde; Officier en commandeur in de orde van Leopold II; Officier in de Orde van de Koninklijke Leeuw; Officier in de Kroonorde; Ridder van de Afrikaanse Ster; Herinneringsmedaille van de Oorlog 1914-1918; Medaille van de Overwinning; Medaille voor de Oorlogspanning 1940-1945; Medaille „Congo 1904-1908”.

Publicaties: Reisverhalen verschenen in *Het Heilig Misoffer* (1904-1905). — *Sur le fleuve Congo. Mouvement des Missions catholiques au Congo*, p. 290 (1904). — *D'Ibembo à Amadi. Ibid.*, p. 289 (1905). — *Départ d'Amadi, la route des automobiles, chasse aux crocodiles, tournée apostolique. Ibid.*, p. 92 (1907). — *La nouvelle église d'Amadi. Ibid.*, p. 284 (1905). — *Catechismus, Tongerlo* (1926). — *Catechismus* (1929). — *L'art indigène et les missions. Revue Congo*, 2: 716-730 (1936).

29 juni 1995.
L. C. Van Dyck.

Gebruikte bronnen: Tongerlo. Archief van de abdij, Modern Archief, sectie E I Zaïre, map 9. — *Het Heilig Misoffer*, Tijdschrift van de Belgische aartsbroederschap van de H. Mis van Eerherstelling en van de Norbertijne Missiën, Tongerlo, vanaf 1898. — *Bibliothèque norbertine*, vanaf 1905, voortgezet onder de naam *Revue de l'ordre de Prémontré et de ses Missions*. — BAUWENS, J. [1914] De Witheeren in Uele, Antwerpen, z.d. — *Tongerloo's Tijdschrift*, nov. 1928. — *Annuaire des Missions catholiques du Congo belge*, pp. 243-244 (1935). — DE MEY, G. & GEVAERTS, N. [1948] Tussen Uele en Itimbiri, Tongerlo, pp. 98-101, z.d. — *Revue coloniale belge*, p. 747 (15.11.1949). — *Le courrier d'Afrique* (11.8.1952). — *Pourquoi pas ?* (Leopoldville) (4.1.1953). — WILLEMSSENS, H. 1960. De Norbertijnen in Kongo. *Kerk en Missie*, 137: 37-40. — *Het Kruis* (27.11.1960). — *De katholieke Missiën*, 5, p. 84 (1963). — *Kerk en Leven* (16.1.1969). — FRANÇOIS, W. 1985. De Missie van de abdij van Tongerlo in Kongo (1898-1911). Licentiaatsverhandeling, Leuven. — DE WIN, G. 1994. Belgische legeraalmoezeniers (1914-1918), z.p., p. 183.